

Aan de Minister van Klimaat en Groene Groei

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Klimaat

Auteur

[Redacted signature block]

TER BESLISSING

Datum

14 maart 2025

Kenmerk

DGKE-K / 97355216

nota

Definitief ontwerp-Klimaatplan 2025-2035

Parafenroute

[Redacted signature line]

Kopie aan

Bijlage(n)

1. Klimaatplan 2025-2035
2. Nota van Antwoord
3. Beschouwing Raad van State
4. Nader rapport
5. Aanbiedingsbrief EK/TK

Aanleiding

Na overeenstemming in de Ministerraad biedt u het definitieve ontwerp-Klimaatplan 2025-2035 op 14 maart a.s. aan de Eerste en Tweede Kamer aan. Het Klimaatplan beschrijft hoe Nederland op koers kan komen om klimaatneutraal te worden en agendeert de beleidsrichtingen en -keuzes die hieruit volgen voor de periode 2025-2035. Bij deze nota treft u de aanbiedingsbrieven voor beide Kamers.

Geadviseerd besluit

U kunt kennisnemen van de stukken en de aanbiedingsbrieven ondertekenen.

Kernpunten

- Met de aanbiedingsbrief biedt u de volgende stukken aan de Eerste en Tweede Kamer aan:
 - o Definitief ontwerp-Klimaatplan 2025-2035
 - o Beschouwing van de Raad van State
 - o Nader rapport
 - o Nota van antwoord
- Het kabinet stelt het Klimaatplan vast nadat het in beide kamers der Staten Generaal is behandeld. Op 10 april a.s. heeft de Tweede Kamer een commissiedebat over het Klimaatplan gepland. De Eerste Kamer heeft nog geen debat gepland.

Toelichting

Hieronder is toegelicht hoe het definitieve ontwerp-Klimaatplan tot stand is gekomen. Het document is aangepast naar aanleiding van de publieke terinzagelegging, het advies van de Raad van State en besluitvorming hierover in het kabinet.

1. Contourenbrief, 27 oktober 2023

- Op 27 oktober 2023 heeft uw ambtsvoorganger een brief aan de Tweede Kamer gestuurd met de contouren van het Klimaatplan. In deze brief wordt aangekondigd dat het Klimaatplan in zal gaan op de strategie naar klimaatneutraliteit, omdat in de periode van de beleidsagenda (2025-2035) al acties in gang moeten worden gezet om in 2050 klimaatneutraal te zijn.
- Ook staat in de contourenbrief dat burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere partijen betrokken zullen worden bij de totstandkoming van het Klimaatplan.

2. Informele consultatie, december 2023- zomer 2024

- Op basis van de contourenbrief, zijn de Tweede Kamer en samenleving (burgers, bedrijven, medeoverheden en maatschappelijke organisaties) uitgenodigd om mee te denken en te praten over de inhoud van het Klimaatplan. Doel is dat het Klimaatplan in de buitenwereld wordt herkend, en dat de belangrijkste knelpunten en (voor)waarden worden erkend.
- Van december 2023 tot en met de zomer van 2024 zijn er reacties opgehaald als input voor het Klimaatplan, mede aan de hand van de contourenbrief. Dit is gebeurd via verschillende kanalen: internetconsultatie, rondetafelgesprekken, een stakeholderbijeenkomst en bilaterale gesprekken met stakeholders, de uitvoeringsoverleggen, de Top van Onderop, focusgroepen en gesprekken met burgers door het Nationaal Klimaatplatform. De inbreng is geanalyseerd en betrokken bij de verdere uitwerking van het Klimaatplan. De meeste signalen gingen over:
 - o De rol van de (rijks)overheid, markt, burger en samenleving in de transitie.
 - o De sturingsinstrumenten op de klimaattransitie die de overheid moet inzetten.
 - o Leefstijl, vraagsturing en gedrag.
 - o Samenhang tussen beleid en de transities.
 - o Koolstofverwijdering.
 - o Rechtvaardigheid en waarden.
- In bijlage 7.2 van het Klimaatplan is nader toegelicht hoe de consultatie van de contourenbrief is vormgegeven en wat met de inbreng is gedaan.

3. Besluitvorming ontwerp-Klimaatplan, oktober 2024:

- Op 18 oktober 2024 heeft het kabinet het ontwerp-Klimaatplan geaccordeerd. Het ontwerp-Klimaatplan gaat o.a. in op het transitiepad tussen 2030 en 2050, de inzet op koolstofverwijdering en bevat het ontwerp voor een beleidsagenda voor het mitigatiebeleid voor de periode 2025-2035.

4. Publieke consultatie

- Conform de Klimaatwet, is het ontwerp-Klimaatplan vervolgens ter inzage gelegd in een publieke consultatie en aan de Raad van State voorgelegd voor advies.
- Het kabinet heeft het ontwerp-Klimaatplan op 24 oktober 2024 gepresenteerd via Rijksoverheid.nl en sociale media. Het ontwerp-Klimaatplan lag vervolgens ter inzage. Er zijn 1.171 reacties binnengekomen van een breed scala aan individuen en georganiseerde partijen.
- In de nota van antwoord legt het kabinet uit hoe het is omgegaan met de reacties op de publieke consultatie. Naar aanleiding van de consultatie, zijn een aantal concrete tekstwijzigingen in het Klimaatplan gedaan:

- Er zijn verschillende verwijzingen toegevoegd, zoals naar het Social Climate Fund en het Actieplan Duurzame Digitalisering.
- Er zijn aanvullingen gedaan over het belang van consistent en concreet beleid, internationale rechtvaardigheid, mensenrechten, fossiele subsidies, niet-financiële prikkels, cultureel mobiel erfgoed, het belang van openbaar vervoer, de samenwerking met industriële clusters en het Nationaal Programma Circulaire Economie.
- Tot slot zijn er verduidelijkingen gedaan over emissiebudgetten, de voorbeeldrol van de Rijksoverheid, de glastuinbouw en het aardgasverbruik in de gebouwde omgeving, de samenwerking met medeoverheden en de rol van niet-sectordepartementen in de klimaatgovernance.

5. Advies Raad van State

- De Raad van State constateert dat er in de afgelopen jaren, onder invloed van internationale, Europese en nationale afspraken, veel vooruitgang is geboekt bij de vormgeving van het klimaatbeleid. De Afdeling herkent zich in de keuzes en thema's die in het Klimaatplan worden geagendeerd, maar constateert dat een aantal daarvan nog niet concreet in het Klimaatplan zijn uitgewerkt. De Afdeling komt tot tien adviezen, over het nut van een sociaal-economische structuuranalyse, de noodzaak van samenhangend en consistent beleid, en bestuurlijke aspecten. Ook geeft de Afdeling adviezen over specifieke onderwerpen uit het Klimaatplan zoals rechtvaardigheid, gedragsverandering, koolstofverwijdering en circulaire economie.
- In het nader rapport reageert het kabinet op het advies van de Raad van State. Op basis van het advies, zijn de volgende aanpassingen in het Klimaatplan gedaan:
 - Bij het uitgangspunt rechtvaardigheid is een verwijzing naar de generatietoets opgenomen. Deze generatietoets wordt rijksbreed ontwikkeld.
 - In het hoofdstuk over de opbouw van een circulaire economie en reductie van ketenemissies is de prioritering van afdwingbare maatregelen benoemd.
 - In het hoofdstuk governance en uitvoering is de rolverdeling tussen bewindspersonen nader toegelicht. Ook is de samenwerking met en rol van medeoverheden in dit hoofdstuk aangevuld en verduidelijkt.
 - In het hoofdstuk over doelbereik, monitoring en evaluatie is de aanpak duurzaam leven nader toegelicht. Ook is toegevoegd dat bij de Klimaat- en Energienota verantwoording plaatsvindt over hoe de opbrengst participatie wordt meegenomen in beleidsvorming.